

UČEBNÉ OSNOVY

**pre 5 - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých**

VARIANT B

Učebné osnovy pre prípravný - 9. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých,
variant B schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 23. septembra 1996
rozhodnutím č. 4496 / 1996-153 s účinnosťou od 1. septembra 1996

Učebné osnovy

ETICKÁ VÝCHOVA

6. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Variant B

ETICKÁ VÝCHOVA

Charakteristika predmetu

Cieľom etickej výchovy je stimulovať a pozitívne ovplyvňovať morálny vývin sluchovo postihnutých detí, najmä v zmysle zvnútorňovania takých prosociálnych postojov a hodnôt, akými sú úcta a ohľaduplnosť k človeku a k prírode, ako aj učiť sluchovo postihnuté deti konať v každodennom živote v súlade s týmito hodnotami. Etická výchova pomáha deťom spoznať a rozvíjať svoju identitu, uvedomiť si sluchové postihnutie, poznať svoje silné a slabé stránky. Zároveň ich učí pochopiť a akceptovať druhých, vytvárať pozitívne vzťahy a prevziať zodpovednosť za seba i druhých. Vďaka týmto cieľom etická výchova účinne pripravuje sluchovo postihnuté deti na zmysluplný a produktívny život v rodine, na pracovisku i v spoločnosti.

V záujme dosiahnutia týchto cieľov etická výchova pomocou moderných interaktívnych výchovných metód pozitívne ovplyvňuje hodnotovú orientáciu sluchovo postihnutého žiaka, podporuje pochopenie a interiorizáciu mravných noriem a napomáha osvojeniu si správania, ktoré je v súlade s nimi.

V rámci etickej výchovy sluchovo postihnutí žiaci spoznávajú a učia sa riešiť mnohoraké situácie, ktoré vznikajú v dôsledku ich sluchového postihnutia. Žiaci sa učia napr. upozorniť na to, že nepočujú, alebo zle rozumejú, učia sa správať v zložitých komunikačných situáciách. Uvedené situácie si sluchovo postihnutí žiaci uvedomujú a riešia ich v rámci jednotlivých tematických celkov.

Obsahovo je etická výchova koncipovaná ako 4-ročný cyklus obsahujúci dvojročný základný program výchova k prosociálnosti zostavený podľa modelu Roche-Olivera a dvojročný aplikačný program, ktorý prehľbuje a rozširuje základnú časť o témy korešpondujúce s vývinovými i sluchovými osobitosťami žiakov.

Vo vzťahu k ostatným učebným predmetom má úzky vzťah najmä k výchovám obsahovo zameraným na človeka, jeho osobnosť, vzťahu k druhým ľuďom a k prírode. Etická výchova sa venuje niektorým témam, ktorými sa zaoberajú aj iné predmety, avšak sústreďuje sa na ich etický aspekt. Dopĺňa mozaiku poznatkov, napr. v problematike rodiny a základov etiky, sociálny aspekt, ktorý sleduje občianska výchova a formovanie osobnosti žiaka, ktoré majú za cieľ viaceré predmety. Z toho dôvodu je žiadúce, aby sa učitelia všetkých predmetov zoznámili s cieľmi a metódami etickej výchovy.

Integrálnou súčasťou etickej výchovy sú okrem obsahovej náplne:

- určitý štýl výchovy vymedzený najmä pozitívnym prijatím sluchovo postihnutého žiaka, získaním žiakov k spolupráci, atribúciou prosociálnosti, pozitívnou disciplínou, stimuláciou prosociálnych prejavov v správaní sluchovo postihnutých detí,

- používanie určitých charakteristických metód a spôsobov, ktoré možno označiť ako aktívne, zážitkové učenie špecificky určené potrebám sluchovo postihnutých detí,

- zdôraznenie prosociálnych hodnôt v správaní sluchovo postihnutých detí.

Uvedené prvky spolu s obsahom výchovného programu tvoria nedeliteľný celok.

Z metodického hľadiska k podstatným prvkom etickej výchovy patrí vnímanie situácie, seba a druhých, reflexie, nácvik žiadúcich foriem správania v triede spojený s komunikáciou a interakciou,

ako aj prenos získaných postojov a foriem správania do každodenného života. Z toho vyplýva, že jednotlivé výchovné ciele sa realizujú v troch krokoch:

1. krok - kognitívna senzibilizácia - umožňuje sluchovo postihnutým žiakom vnímať a pochopiť preberané témy. Typickými formami práce na tomto stupni sú napr. vnímanie seba, druhých, situácií a prírody, pozorovanie, didaktické hry, scény, prezentácia pozitívnych vzorov správania prostredníctvom ukážok z literatúry, filmov a pod.

2. krok - nácvik v triede - sleduje za cieľ rozšírenie pochopenia a činnostný prvok - učenie sa správaniu. Typickými formami nácviku sú skúšanie a nácvik sociálnych spôsobilostí (napr. podanie ruky, ospravedlnenie sa a pod.), hranie roly, rozvíjanie morálneho úsudku pomocou príbehov s otvoreným koncom, dialóg, slohové úlohy, poskytovanie spätnej väzby.

3. krok - reálna skúsenosť - zameriava pozornosť žiaka na aplikáciu osvojených spôsobilostí do každodenného života. Tomuto účelu slúžia záznamy pozorovania správania ľudí, vedenie denníka o skúsenostiach z aplikácie osvojovaných spôsobilostí, výstrižky z časopisov a novín k témam, rozhovory v rodine na dané témy a pod. Tieto pozorovania podľa miestnych možností a zváženia učiteľa môžu doplniť konkrétne akcie, (napr. usporiadanie kultúrneho alebo športového podujatia, akcie charitatívneho charakteru a pod.).

Schválené učebné texty Roche-Olivera: Etická výchova obsahuje okrem základných tematických celkov (témy 6., 7. a čiastočne 8. ročníka) aj krátku štúdiu a náčrt konkrétnych činností, pomocou ktorých sa ten-ktorý tematický celok výchovného programu môže realizovať. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné. V literatúre je uvedená obsažná zbierka aktivít ku každému tematickému celku.

Obsah predmetu

6. ročník

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

Poznámka: čísla v zátvorke označujú čísla kapitoly v knihe Roche-Olivera: Etická výchova (1-10), alebo dielu a kapitole knihy S. Alexovej a K. W. Vopela: Nechaj ma, chcem sa učiť sám (I.-IV.).

Výchovný cieľ: obnoviť a prehĺbiť základnú dôveru, autonómiu a iniciatívu žiaka vo vzťahu k sociálnemu okoliu.

Úvodná hodina: Podstata a cieľ predmetu	1 hodina
Hry podporujúce nadviazanie kontaktu a vzájomné poznanie detí.	
1. <u>Verbálna a neverbálna komunikácia</u> (1)	6 hodín
Základy verbálnej a neverbálnej komunikácie. Pozdrav, otázka, poďakovanie, ospravedlnenie sa.	
2. <u>Poznanie a pozitívne hodnotenie seba</u> (2)	6 hodín
Aktivity podporujúce pozitívne sebauplatnenie	
3. <u>Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých</u> (3)	6 hodín
Pozitívne hodnotenie druhých v každodenných situáciách. Úcta k starým, chorým a postihnutým.	
4. <u>Tvorivosť a iniciatíva v medziľudských vzťahoch</u> (4)	8 hodín
Hry a úlohy rozvíjajúce tvorivosť, schopnosti, plynulosť, pružnosť a originalitu. Tvorivé riešenie bežných a záťažových situácií zo života sluchovo postihnutých detí.	
5. <u>Etické aspekty ochrany prírody</u> (III. - 3.)	2 hodiny
Vnímanie prírody ku všetkým životu. Ekologická etika z pohľadu žiaka (zber odpadu, ochrana rastlín a zvierat, ochrana predznečisťovaním okolia). Účasť na akciách zameraných na ochranu prírody.	
Aktuálne etické problémy triedy a námety podľa prania žiakov.	4 hodiny

7. ročník
(1 hodina týždenne, 66 hodín ročne)

Výchovný cieľ: ovplyvniť predpoklady na kultivované dospievanie

1. Vyjadrenie vlastných citov (5) 6 hodín
Naučiť sa identifikovať a vyjadriť vlastné city.

2. Pochopenie druhých, vžitie sa do situácie druhých - empatia (6) 6 hodín
Hry a aktivity podporujúce pochopenie druhých a pomáhajúce vžiť sa do momentálne prežívaných citov druhých ľudí.

3. Prosociálne správanie (9. 10) 6 hodín
Pomoc a darovanie.
Spolupráca.
Priateľstvo.

4. Tvorivosť a iniciatíva v medziľudských vzťahoch (4) 5 hodín
Hry a úlohy rozvíjajúce tvorivosť, schopnosti, plynulosť, pružnosť a originalitu.
Tvorivé riešenie bežných a záťažových situácií zo života sluchovo postihnutých detí.

5. Zvládnutie agresivity (IV. - 4) 6 hodín
Nevýhody pasívnych a agresívnych reakcií.
Hry a aktivity pomáhajúce obhájiť seba a svoje práva, brániť sa proti útokom, vyjadriť svoj názor asertívnym spôsobom.

8. ročník
(1 hodina týždenne, 66 hodín ročne)

Výchovný cieľ: kultivované dospievanie

1. Objavenie vlastnej jedinečnosti a identity (2) 6 hodín

Veľkosť a dôstojnosť ľudskej osoby, úcta k človeku.

Veľkosť a dôstojnosť sluchovo postihnutej osoby.

Vzťah k mentálne, telesne, zrakovo a morálne narušeným.

Poznanie vlastných silných a slabých stránok, zdravé sebavedomie.

2. Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory (7) 5 hodín

Vedieť sa presadiť a obhájiť v rôznych situáciách (pýtať sa na dôvod, vedieť odmietnuť, vysloviť sťažnosť, vysvetliť svoje názory, požiadať o láskavosť, vysloviť návrh, čeliť manipulácii a tla-ku skupiny).

3. Pozitívne vzory správania (8) 5 hodín

Pozitívne a negatívne vzory. Pozitívne vzory v každodennom živote.

Televízia: výchova kritického diváka.

4. Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine (IV.-1) 5 hodín

Hlbšie poznanie vlastnej rodiny.

Zdravá a nezdravá kritickosť.

Práva a povinnosti členov rodiny.

Dobré vzťahy v rodine, pochopenie rodičov.

5. Etické aspekty, integrovanie sexuálnej zrelosti do kontextu osobnosti (III.-1.)

8 hodín

Rozvíjanie sexuálnej identity.

"Zázrak života" - počatie a prenatálny život.

Krása a riziká sexuálneho života, emocionálne a osobnostné predpoklady harmonického sexuálneho života, riziká predčasného sexuálneho života, pohlavné choroby a AIDS.

Plánované rodičovstvo, antikoncepcia, prirodzené metódy regulácie počatia, interupcia.

Aktuálne etické problémy triedy a námety podľa prania žiakov.

9. ročník
(1 hodina týždenne, 66 hodín ročne)

Výchovný cieľ: Objasňovanie životných hodnôt, názorov, morálnych zásad a cieľov.

1. <u>Zdroje etického poznania</u> ľudstva	4 hodín
Filozofická etika, základné etické kategórie.
Pozitívne vzory, príklady zreých osobností, príklady sluchovo postihnutých osobností.
Základné hodnoty a etické normy.	
2. <u>Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota</u> (II.-3.)	10 hodín
Ochrana života a zdravia ako etický problém.
Starostlivosť o sluchovo postihnutého človeka, o svoje telesné a duševné zdravie.
Základy duševnej hygieny.
Zmysluplné využívanie voľného času.	
3. <u>Etické hodnoty</u> (IV.-2.)	5 hodín
Pravda ako etická hodnota.
Pravda a lož. Tajomstvo.
Česť, dobré meno, ublíženie na cti.
Charakterové vlastnosti.	
4. <u>Etika práce. Etika a ekonomika</u> (1.-4. IV.-5)	5 hodín
Zamestnanie a povolanie. Profesionálna etika.
Vlastníctvo a peniaze ako prostriedok a cieľ.
Vlastnosti: šetrnosť, podnikavosť, solidarita, pomoc sociálne slabším, poctivosť.	
5. <u>Etické aspekty rodinného a sexuálneho života</u> (II.-5)	5 hodín
(prehĺbenie učiva z 8. ročníka).
Sebaovládanie ako podmienka zdravého sexuálneho života.
Priateľstvo, zamilovanosť, láska, manželstvo.
Aktuálne problémy triedy a námety podľa prania žiakov.	